

**AZ ÉLELMISZERTERMELÉS GAZDÁLKODÓ
SZERVEZETEINEK PÉNZÜGYI HELYZETE
2001**

**Budapest
2002**

Kiadja:
az Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet

Főigazgató:
Udovecz Gábor

Készült:
a Kutatási Igazgatóság
Pénzügypolitikai Osztályán

Szerző:
Varga Jánosné

Közreműködött:
Mazúr Károlyné
Székelyné Raál Éva

Opponensek:
Alvincz József
Kapronczai István

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	5
1. A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat területén működő szervezetek pénzügyi helyzete	7
2. Az élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártásában működő szervezetek pénzügyi helyzete	13
Mellékletek	19
Mellékletek jegyzéke	21

Bevezetés

Kiadványunk a 2001. évre vonatkozó adóbevallásokból az APEH által készített gyorsjelentés adatain alapul.

2001-ben a számviteli törvény megváltozott, ezzel a főbb adatok tartalma is módosult. Ezek közül a fontosabbak a következők:

- A tenyészállatok korábban a készletek – így a forgóeszközök – között, 2001-től a tárgyi eszközök (befektetett eszközök) között kerülnek elszámolásra.
- Az előző számviteli rendszerben az értékesítés nettó árbevételéből a fogyasztási és a jövedéki adót le kellett vonni. 2001-től ezekkel a tételekkel az árbevétel nem csökken, egyidejűleg összegükkel az „egyéb ráfordítás” növekszik.
- Az „egyéb költségek” csoportja megszűnt, összetevői részben az „anyag jellegű ráfordítások”, részben az „egyéb ráfordítások” között kerülnek elszámolásra.
- Az anyagjellegű ráfordítások része 2001-től az „anyagjellegű szolgáltatások”-on kívül a „nem anyag jellegű szolgáltatások” (pl. bankköltség, biztosítási díj, stb.) is, amelyek korábban az „egyéb költségek” között szerepeltek.

Fentiekben csak a legnagyobb változásokra utaltunk, de kisebb-nagyobb mértékben a mérleg és az eredménylevezetés legtöbb tételének tartalma is módosult. Ez azzal jár, hogy a jelenlegi adatok a korábbi évekkkel nem hasonlíthatók, kivéve az adózás előtti és az adózott eredményt. A probléma áthidalása érdekében az APEH a jelenlegi tartalommal átdolgoztatta és bekérte a 2000. évi főbb bázisadatokat is. Összehasonlítható adatok így azokra a vállalkozásokra nézve állnak rendelkezésre, amelyek 2000-ben és 2001-ben is működtek. A továbbiakban ezekre a vállalkozásokra vonatkozó információk alapján mutatjuk be a gazdálkodó szervezetek vagyoni és pénzügyi helyzetének időbeni alakulását. Az említett kör az összes kettős és egyszeres könyvelést vezető vállalkozás 88-89%-át jelenti, ezek birtokolják a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászatba soroltak eszközállományának 94%-át, az élelmiszeriparba soroltak eszközeinek 99%-át. A reprezentáció magas foka valószínűsíti, hogy a levonható következtetések az említett ágazatok vállalkozásainak helyzetét helyesen tükrözik.

Az APEH a 2001. évre vonatkozóan 10067 mezőgazdasági, vadgazdálkodási és halászati, valamint 4032 élelmiszeripari ágazatba sorolt, kettős és egyszeres könyvelést vezető gazdálkodó szervezet adóbevallását dolgozta fel, ebből az egyszeres könyvelést vezető vállalkozások számuk alapján 29,2%-ot illetve 20,6%-ot képviselnek. Az egyszeres könyvvitelt vezetők általában kis méretű szervezetek, így a termelési erőforrásokból, a bevételekből és az eredményből való részesedésük számarányuknál sokkal kisebb. Erről tanúskodnak a következő táblázatban szereplő adatok is.

1. táblázat

Az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek részaránya 2001-ben az összes vállalkozásokon belül, %

Megnevezés	Mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat	Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása
Vállalkozások száma	29,2	20,6
Eszközök összesen	2,1	0,3
Létszám	2,8	1,7
Bevételek összesen	2,7	0,6
Adózás előtti nyereség	4,7	0,6
veszteség	6,9	1,4
eredmény	3,4	0,2

A számvitel eltérő részletessége miatt a kettős és egyszeres könyvelést vezetőik kevés adata adható össze, ez szűkíti az elemzés lehetőségét.

Miután a gazdálkodó szervezetek tevékenységét, annak feltételeit és eredményességét amúgy is a kettős könyvelést vezetőik határozzák meg, a továbbiakban ezek adatai alapján mutatjuk be az élelmiszertermelő ágazatok vállalkozásainak pénzügyi helyzetét.

A csoportosítások az adott évben adatot szolgáltató összes gazdálkodó szervezetre vonatkozóan, a mindenkori módszer szerint szerepelnek a gyorsjelentésben. Az ebből származó információk időbeni összehasonlítására ezért csak szűk körben van lehetőség és azok is csak a tendenciák jelzésére használhatók.

1. A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat területén működő szervezetek pénzügyi helyzete

A mezőgazdaságban, vadgazdálkodásban és a halászatban a feldolgozható adatokat szolgáltató összes kettős könyvelést vezető gazdálkodó szervezetek száma 2001-ben 7124 volt, 5,8%-kal több mint egy évvel korábban. Ebből az összehasonlítható adatokat szolgáltatók száma 5965.

Az ágazat vállalkozásai által hasznosított befektetett eszközök értéke 13%-kal volt nagyobb az előző év végénél. A növekmény zöme a tárgyi eszközök csoportjában következett be. 2001-ben – az előző évi visszaesés után – jelentősen nőtt a beruházások teljesítményértéke, a növekmény 60%-a a nagyobb volumenből adódott, az árszínvonal kisebb mértékben emelkedett az egy évvel korábinál. Folytatódott a szervezetek átalakulása is, amely az átértékelések révén szintén növelte az eszközök értékét.

A forgóeszközök értéke 11%-kal volt nagyobb az egy évvel korábinál. A készletek értéke 10%-kal, volumene 4-5%-kal emelkedett. A követelések növekedési üteme 15% volt, lényegesen nagyobb, mint egy évvel korábban. Ezen belül a követelések közel 60%-át kitevő vevők tartozásai 7%-kal nőttek.

A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat vállalkozásainak eszközállományát a korábbi években egyre nagyobb mértékben terhelték kötelezettségek. Az eladósodás utóbbi években tapasztalt növekedése 2001-ben nem folytatódott. A kötelezettségek összege az elmúlt évben 10%-kal nőtt, arányuk az eszközök értékéhez képest 46,7% volt, 1,1%-ponttal kisebb, mint egy évvel korábban. Ebben elsősorban a jó termelési eredmények következtében javuló üzemi eredmény játszott szerepet.

A hitelhez jutás azonban különösen a kisebb és a még meg nem szilárdult vállalkozások esetében továbbra is nehéz, az alacsony jövedelmezőség, a sorozatos elemi károk miatt a felvett hitelek visszafizetése is több gazdaságban gondot okoz. A rövid lejáratú kötelezettségek a forgóeszközök értékéhez hasonló ütemben növekedtek, a likviditás tehát számottevően nem változott.

Az értékesítés nettó árbevétele 21%-kal haladta meg a 2000. évit. A növekmény közel 3/4-e a termékek és szolgáltatások 15-16%-kal nagyobb volumenéből származott, ellentétben a 2000. évvel, amikor a termelői árak 22%-os emelkedése volt a növekedés forrása. 2001-ben a mezőgazdaság termelői árai átlagosan 4,9%-kal haladták meg a 2000. évit. A növénytermesztési és kertészeti termékek ára 5,5%-kal csökkent ugyan, de a két évvel korábinál így is 23,6%-kal magasabb volt. Az árcsökkenést a nagyobb termés minden fő növényből bőven pótolta. Az állattenyésztés termelői árszínvonala a 2000. évinél 19,7%-kal, az 1999. évinél 34,5%-kal volt magasabb, ezen belül a vágósertés ára az átlagot lényegesen meghaladó ütemben nőtt.

Az üzemi tevékenység egyéb bevételei – főként immateriális javak és tárgyi eszközök értékesítéséből – 33%-kal voltak nagyobbak a 2000. évinél, miközben a részét képező támogatások 5%-kal tovább csökkentek. Az aktivált saját teljesítmény értéke közel 50%-kal nőtt, az összes bevétel növekményének 10-11%-a ebből a forrásból származott.

Az üzemi tevékenység összes bevétele 23%-kal haladta meg a 2000. évit. A gazdálkodási formák közötti átrendeződés folytatódott.¹ Az adóbevallást készítő, kettős könyvelést vezető szövetkezetekben az üzemi tevékenységből származó bevétel abszolút értéke is tovább csökkent, míg a többi gazdálkodási formákban növekedés volt. A korlátolt felelősségű társaságok és a részvénytársaságok részesedése az üzemi tevékenység bevételeiből 69,7%-ról 76,4%-ra nőtt, a szövetkezeteké 27,7%-ról 20,7%-ra mérséklődött.

Folytatódott a gazdálkodó szervezetek elaprózódása. Az összes működő társas vállalkozásnak 72,8%-a mikro, 17,7%-a kisvállalkozás volt, együttes arányuk 1,1 %-ponttal nagyobb volt az egy évvel korábbinál. Az üzemi tevékenység bevétele is a mikro- és kisvállalkozásokban nőtt az átlagot meghaladó ütemben, így részarányuk az üzemi tevékenység bevételéből is emelkedett. A nagyméretű vállalkozások részesedése viszont érzékelhetően mérséklődött.

2. táblázat

Az üzemi tevékenység bevételei a vállalkozások nagyságcsoportjai szerint¹

A vállalkozások nagyságcsoportjai	Az üzemi tevékenység bevétele			
	2001-ben millió Ft	megoszlása %-ban		2001-ben egy gazdaságra számítva, millió Ft
		2000-ben	2001-ben	
Mikro vállalkozás	188423	15,8	16,9	36
Kisvállalkozás	280007	24,9	25,2	222
Középvállalkozás	416417	37,6	37,5	835
A többi vállalkozás	227110	21,7	20,4	1269
Összesen	1111957	100,0	100,0	156

Az üzemi tevékenység ráfordításai – a 23%-kal nagyobb bevétel mellett – 22%-kal emelkedtek. Az üzemi tevékenység ráfordításainak 74,8%-át az anyagjellegű ráfordítások tették ki, ez az arány 0,9 százalékponttal kisebb volt az előző évinél. Az anyagjellegű ráfordítások közül az anyagköltség 22%-kal haladta meg az 2000. évit. A dinamikus növekedéshez hozzájárult, hogy az agráröllő ismét nagymértékben nyílt, az anyagköltség növekményének több mint 70%-a a termeléshez felhasznált ipari eredetű anyagok árának 15,1%-os emelkedéséből adódott, volumenük is 6-7%-kal nőtt.

¹ Az adott évben működő összes gazdaság mindenkorai módszer szerinti adatai alapján.

A személyi jellegű ráfordítások az üzemi tevékenység ráfordításainak 13,3%-át tették ki, arányuk az előző évihez képest 0,9 százalékponttal tovább mérséklődött. A gazdaságok 2001-ben közel 10 ezerrel, 7%-kal csökkentették a foglalkoztatottak számát, így az egy főre jutó bér- és bérjellegű ráfordítás 24%-kal növekedhetett. A létszámcsökkenés 2001-ben kissé fékeződött; 67%-a volt az egy évvel korábbinak.

Az üzemi tevékenység eredménye 1999-ben az 1994. évi szintre esett vissza. Ehhez képest 2000-ben 85%-os javulás következett be. A javulás 2001-ben folytatódott. Az összes gazdaság 2001-ben 56,0 milliárd Ft üzemi eredményt realizált, ezen belül az összehasonlítható körben 52,5 milliárd Ft üzemi eredmény keletkezett, 20,6 milliárd Ft-tal, 64,6%-kal több a 2000. évinél.

Az üzemi eredmény 2000. évi javulása elsősorban annak volt tulajdonítható, hogy évek óta először zárult az agráröllő, 2001-ben pedig a termelés volumenének növekedése volt az eredményjavulás elsődleges forrása.

Az üzemi eredmény valamennyi főbb gazdálkodási formában javult, mértéke a korlátolt felelősségű társaságokban volt a legnagyobb. Itt keletkezett az eredményjavulás több mint 2/3-a. A gazdasági társaságok üzemi tevékenysége – részben az átalakulások következtében is – számottevően bővült, emellett a ráfordítások hatékonysága a jó termelési eredmények következtében mintegy 30%-kal kedvezőbb volt az egy évvel korábbinál.

Míg a szövetkezetek üzemi tevékenységének bevételei tovább csökkentek, az ebből származó eredmény kb. 60%-kal nagyobb volt az egy évvel korábbinál.

A pénzügyi műveletek eredménye továbbra is negatív, az összes vállalkozásban 2001-ben 25,8 milliárd Ft-ot tett ki, az összehasonlítható körben hasonló volt a 2000. évihez. A pénzügyi műveletek negatív eredményének 23,6%-át (6,1 milliárd Ft-ot) a szövetkezetek mutatták ki, 1,5 milliárd Ft-tal meghaladva az üzemi eredményüket. 2001-ben a fizetett kamatok összege 6,5%-kal, a kapott kamatoké 12,4%-kal kisebb volt az előző évinél.

A szokásos vállalkozási eredmény az üzemi tevékenység eredményének javulása folytán az 1999. évi veszteséghez és a 2000. évi kis nyereséghez képest lényegesen nőtt; az összes gazdaságban több mint ötszöröse volt az egy évvel korábbinak (30 milliárd forint).

A rendkívüli eredmény az összes gazdaságban 6,8 milliárd Ft volt, ebből 2,4 milliárd a szövetkezetekben keletkezett, főként az üzletrészek bevonása folytán.

A gazdaságok 2001-ben 36,9 milliárd Ft adózás előtti eredményt mutattak ki, amely 5,7-szerese az előző évi alacsony bázisnak. A bázis szerepét szemléltetik az összes adatot szolgáltató vállalkozások adózás előtti eredményének az alábbi táblázatban foglalt adatai.

3. táblázat

Az adózás előtti eredmény alakulása az összes gazdaságban

(millió Ft)

Év	Nyereség	Veszteség	Eredmény
1998	48496	-24539	23957
1999	29890	-38053	-8163
2000	37033	-30501	6532
2001	59004	-22095	36909

Az üzemi tevékenység ráfordításokhoz viszonyított eredménye 1999-ben csaknem 60%-kal romlott. Ehhez képest 2000-ben mintegy 70%-kal nőtt a ráfordítások hatékonysága, 2001-ben további 42%-os javulás következett be. Valamennyi gazdálkodási forma ráfordításarányos üzemi eredménye kedvezőbb volt az előző évinél, a szövetkezeteké azonban lényegesen lemaradt a gazdasági társaságokétól, annak kb. 1/3-át tette ki.

A szövetkezetek alacsony ráfordításarányos eredményének oka elsősorban a kedvezőbb jövedelmezőségű ágazatok évek óta tartó kiválása, önálló gazdasági társaságokká alakulása. A jelenlegi szövetkezetek többsége már nem azonos korábbi önmagával. A termelés szerepét egyre inkább a szolgáltató jelleg veszi át, amely azonban gyakran csak a még meglévő eszközök bérbeadásából áll. Az üzemi tevékenység így nem hoz annyi eredményt, amennyi a pénzügyi műveletek veszteségét fedezné. Ez 2001-ben is így volt, amikor csak a gazdálkodás körén kívül eső rendkívüli eredmény biztosított – legalább papíron – minimális adózás előtti eredményt.

Az üzemi tevékenység egységnyi ráfordításra jutó eredménye a közepes méretű gazdaságokban volt a legkedvezőbb és a mikrovállalkozásokban a legkisebb. Figyelemre méltó viszont, hogy a nagyméretű gazdaságok mutatója nem éri el a közepes méretű csoport átlagát, némileg a kisvállalkozásokétól is elmarad, amely valószínű a termelési szerkezet különbözőségével függ össze.

A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat gazdálkodó szervezeteiben a 100 Ft ráfordításra jutó adózás előtti eredmény 2000-ben 0,66 Ft volt, 18%-a az élelmiszeripar és mindössze 12-13%-a a többi iparág átlagának. Az adózás előtti eredmény 2001-ben az élelmiszeriparban 15%-kal nőtt, a feldolgozóipar többi ágában azonban több mint 1/3-ával csökkent, miközben a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat vállalkozásaiban a korábban részletezett javulás következett be.

A 2001. évben a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat vállalkozásaiban a ráfordításarányos adózás előtti eredmény 3,35 Ft volt, 5,9%-kal kisebb az élelmiszeripar átlagánál, és azonos a feldolgozóipar többi ágának átlagával. A nagymértékű közeledés azonban feltehetően átmeneti, hisz a 2001. év kiemelkedő

termelési eredményének ismétlődésére, a mezőgazdaságban 4-6 évenként lehet csak számítani és remélhető a feldolgozóipar eredményének javulása is a világgazdaságban tapasztalható kedvezőtlen jelenségek enyhülésével.

Az is figyelemre méltó, hogy az eredményjavulás ellenére a vállalkozásoknak 38,1%-a 2001-ben is veszteséges volt, 2,2%-a nullára zárt. A veszteséges gazdaságok átlagos nagysága mintegy 1/4-e volt a nyereségeseknek.

A mezőgazdaság tőke- és eszközigénye nagyobb a gazdasági tevékenységek átlagánál. Ezt mutatja, hogy a saját tőke és az eszközállomány egységére jutó adózás előtti eredmény – a kiemelkedő eredményjavulás ellenére – 30 illetve 18%-kal elmaradt a gazdasági tevékenységek átlagától.

Azt is figyelembe kell venni, hogy a költségek ellensúlyozására kapott – egyéb bevételként elszámolt – egyre csökkenő támogatások a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat területén működő társas gazdaságok adózás előtti eredményének 90%-át teszik ki, ugyanez az arány az élelmiszeriparban 25%, a feldolgozóipar többi ágában 6% volt.

Az eredményből fizetendő adó 5,9 milliárd Ft volt, 38,3%-kal több, mint egy évvel korábban. A vállalkozások adózás utáni eredménye – 53,1 milliárd Ft adózott nyereség és 22,1 milliárd Ft veszteség egyenlegeként – 31,0 milliárd Ft nyereség volt, szemben az 1999. évi 11,6 milliárd Ft veszteséggel, és a 2000. évi 2,3 milliárd Ft nyereséggel.

Az ágazat eredményesen gazdálkodó szervezetei a tárgyévi eredményből az előző évinél többet fordítottak osztalékra, részesedésre, aránya azonban az adózott nyereségükből a 2000. évi 14,9%-ról 2001-ben 10,5%-ra mérséklődött. A jegyzett tőke 100 Ft-jára jutó osztalék a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat területén működő vállalkozásokban 2,06 Ft volt, a legalacsonyabb a nemzetgazdasági ágak között, csak 18,3%-a feldolgozóipar átlagának.

A nyereségesen gazdálkodók vagyonát 2001-ben 47,5 milliárd Ft mérleg szerinti nyereség növelte, a veszteséges gazdaságok viszont 22,0 milliárd Ft vagyonvesztést szenvedtek el; előbbi 19,6 milliárd Ft-tal nagyobb, utóbbi 8,53 milliárd Ft-tal kisebb volt a rossz eredményű 2000. évinél. Összességében a mérleg szerinti eredmény 2000-ben 2,6 milliárd Ft veszteség, 2001-ben 25,6 milliárd Ft nyereség volt.

A likviditás évek óta tartó romlása 2001-ben nem folytatódott. A rendelkezésre álló forgóeszközök értéke a 2001. év végén 1,46-szorosa volt a fennálló rövid lejáratú kötelezettségeknek, amely csak 0,8 százalékponttal kisebb az előző évinél.

A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat likviditási mutatója 24 százalékponttal meghaladja a nemzetgazdaság anyagi ágainak átlagát. Ez elsősorban az ágazat sajátosságaival függ össze. A hosszú termelési ciklus, a naptári és

gazdasági év közötti időbeni eltérés miatt a rövid lejáratú kötelezettségek egységére jutó év végi készlet értéke 2,2-szerese a gazdasági ágak átlagának. A külső forrásokra való ráutaltság tükröződik abban, hogy a mezőgazdaságban, vadgazdálkodásban és halászatban működő szervezetek által fizetett bankköltség és kamatok – a hitelhez jutás korlátai ellenére – az összes ráfordítás 3,0%-át tették ki. Ez az arány 3,0-szorosa az élelmiszeriparon kívüli iparágak, és 2,0-szerese a gazdasági tevékenységek átlagának.

A kötelezettségek fizetése nagy terhet ró a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat vállalkozásaira, amelynek legfőbb oka az évek többségére jellemző alacsony jövedelmezőség és az ebből következő eladósodás. A nettó kötelezettségeket a rendelkezésre álló forrásokból (mérleg szerinti eredmény és értékcsökkenési leírás) a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat vállalkozásai 2001-ben is 3 év alatt tudták volna visszafizetni; ez az időtartam 1,7-szerese az élelmiszeriparon kívüli iparágak átlagának. A 2001. évinél rosszabb jövedelmezőségű években a különbség jóval nagyobb.

2. Az élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártásában működő szervezetek pénzügyi helyzete

Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó szervezetek 2001. év végén meglévő eszközállományának értéke 25%-kal volt nagyobb, mint egy évvel korábban. Ezen belül a befektetett eszközök növekedési üteme 19%, a forgóeszközöké 30% volt.

A forgóeszközök 37%-át a készletek tették ki, értékük az 1999. évi stagnálás, a 2000. évi 6,6%-os emelkedés után 19%-kal nőtt. A követelések növekedési üteme kiugróan magas (41 %) volt, ebből eredt a forgóeszközök növekményének 2/3-a. Ezen belül a vevők tartozásainak növekedési üteme csak 7% volt. A készletek és a vevők tartozásainak emelkedése nagyrészt a 15,3%-kal magasabb termelői árak következménye.

A rövid lejáratú kötelezettségek a forgóeszközöknél kissé lassabban nőttek, a forgóeszközök idegen forrással fedezett aránya az előző évi magas szinthez (82,8 %) képest alig változott (82,7%). A rövid lejáratú kötelezettségek 23%-át a szállítók követeléseit tették ki, ez az arány 4,5 százalékponttal kisebb volt az előző évinél, és 10,2 százalékponttal a többi iparág átlagánál.

A befektetett eszközök értéke 19%-kal, ezen belül a tárgyi eszközöké 18%-kal növekedett az elmúlt évben. A tárgyi eszközök értékének emelkedésében szerepe volt annak, hogy 2001-ben – az előző évi visszaesést követően – közel 20%-kal nőtt a beruházások teljesítmény értéke. Az új eszközök értéke az év végén meglévő tárgyi eszközök 17%-ának felelt meg. A beruházások zöme az elmúlt években a külföldi érdekltségű vállalkozásoknál valósult meg, így elsősorban azokban a szakágazatokban bővültek és korszerűsödtek a kapacitások, ahol a legnagyobb a külföldi tulajdon aránya. A beruházásoknak 1993-1995-ben közel felét az édesiparban, a cukor-, a szesz-, a sör- és az üdítőital-gyártásban, valamint a dohányiparban eszközölték, ezen szakágazatok az iparági összes árbevétel 22%-át, az export értékesítés árbevételének 14%-át adták. Ugyanezen időszakban az élelmiszerek forgalmának harmadát, exportjának több mint 60 %-át előállító hús- és hal-, valamint a baromfi-, a zöldség- és gyümölcsfeldolgozásban az élelmiszeripari beruházások kb. 20-21%-a valósult meg. 1996-1997-ben az utóbbi ágazatok fejlesztése megélnékült, a beruházások teljesítményértékének 34-35%-a koncentrált ide, azonban ez is jóval kevesebb volt annál, mint amennyit az exportban játszott szerepük indokolt. 1998-2001. évek átlagában a baromfifeldolgozásban alig nőtt, a húsfeldolgozásban pedig csökkent a beruházások nominál értéke, részarányuk – a gyümölcs és zöldségfeldolgozással együtt – 26%-ra visszaesett.

A hosszú lejáratú kötelezettségek összege – az 1999. évi átmeneti csökkenés után – 2000-ben 6,8%-kal, 2001-ben 17-18%-kal ismét növekedett.

A saját tőke 2001-ben 19%-kal haladta meg az előző évit. A növekmény a jegyzett tőke és a tartalékok emelkedéséből adódott, a mérleg szerinti eredmény kisebb volt a 2000. évinél. A jegyzett tőkéből mindössze 2,1 milliárd Ft (0,6%) volt állami tulajdonban. A különböző tulajdonformák arányaiban az utóbbi négy évben már nem volt érdemi változás, csak a belföldi magántulajdon részesedésében tapasztalható kismértékű, folyamatos növekedés.

4. táblázat

A jegyzett tőke tulajdonszerkezete az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó szakágazatokban, %

Megnevezés	1998	1999	2000	2001
	december 31-én			
Állami tulajdon	0,94	1,32	1,09	0,58
Külföldi részesedés	62,62	60,92	62,73	60,80
Belföldi társasági tulajdon	24,68	24,81	22,91	23,91
Belföldi magántulajdon	8,42	9,63	10,06	11,84
Egyéb tulajdon	3,34	3,31	3,21	2,87
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,0

Az élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártásával foglalkozó szervezetek értékesítésének nettó árbevétele folyó áron 21%-kal haladta meg az 2000. évit. Az exportból származó árbevétel aránya az összes árbevételből 2001-ben 18,2% volt, 0,3 százalékponttal kisebb a 2000. évinél. Az exportált termékek volumene az 1998-1999. évi csökkenést követően 2000-ben 4-5%-kal, 2001-ben kb. 3%-kal nőtt.

Az üzemi tevékenység 84 milliárd Ft-os egyéb bevételéből a visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás 21,5 milliárd Ft-ot tett ki, ez 15,4 milliárd Ft-tal, több mint 40%-kal kevesebb, mint 2000-ben volt. Az egységnyi export-árbevételre jutó támogatás az előző évi felére csökkent.

Az üzemi tevékenység ráfordításai a bevételeknél kissé nagyobb mértékben, 22%-kal növekedtek. Ezen belül a legnagyobb súlyú költségtényező az anyagköltség átlagot meghaladó ütemben (24%-kal) emelkedett. A mezőgazdasági termékek ára sokkal kisebb mértékben (4,9%-kal) haladta meg a 2000. évit. Ez a szakágazatokat nem egyformán érintette; a növényi termékeket feldolgozók olcsóbban jutottak alapanyaghoz, a vágóállatok és állati termékek árszínvonala viszont közel 20%-kal növekedett.

A 2000. év magas áraihoz képest a búza ára 17-18%-kal, a kukoricáé 23%-kal visszaesett, a zöldségfélék, egyes gyümölcsök és a borszőlő átlagára is elmaradt az egy évvel korábbtól. Ugyanakkor a cukorrépa és az olajos növények felvásárlási ára 13 illetve 24%-kal emelkedett. A vágóállatok és állati termékek közül a vágósertés 40%-kal, a vágóbaromfi 20%-kal, a tehéntej 8,7%-kal tovább drágult.

A személyi jellegű ráfordítások 21%-kal haladták meg a 2000. évit. Ez az átlagkeresetek és a járulékok növekedésének következménye volt, az élelmiszeripari szervezetek által foglalkoztatottak száma 2001-ben lényegesen nem változott.

Az üzemi tevékenység eredménye – az 1999. évi csökkenés után – 2000-ben 90,2 milliárd Ft volt, nagyobb, mint a korábbi években bármikor. Az üzemi eredmény 2001-ben tovább javult, az összes vállalkozásé 103 milliárd Ft-ot tett ki. Ezen belül azonban az üzemi nyereség és a veszteség is nagyobb volt, mint egy évvel korábban, ami a differenciáltság növekedésére utal.

A pénzügyi műveletek eredménye 20 milliárd Ft veszteség, ami 4 milliárd Ft-tal kevesebb a 2000. évinél. A rendkívüli bevételek és ráfordítások különbsége 2000-ben 6,7 milliárd Ft-tal, a tárgy évben mintegy 2 milliárd Ft-tal növelte az adózás előtti eredményt a 2001. évi számviteli szabályok szerint számolva.

Végeredményben az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó szervezetek² adózás előtti eredménye 2000-ben 73,6 milliárd Ft, 2001-ben 85,0 milliárd Ft nyereség volt. A feldolgozóipar többi ágában az adózás előtti eredmény 2000-ben 6,9%-kal növekedett, 2001-ben viszont több mint 30%-kal csökkent. Az élelmiszeripar fajlagos eredménye javult, az eredményességi mutatók – évek óta először – meghaladták az ipar többi ágazatának átlagát. Ez azonban az utóbbiak körében bekövetkezett eredményromlás következménye.

5. táblázat

A jövedelmezőség főbb mutatói 2001-ben

Megnevezés	100 Ft	100 Ft	100 Ft
	árbevételre	saját tőkére	összes ráfordításra
jutó adózás előtti eredmény, Ft			
Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása	3,70	13,66	3,56
Az ipar többi ágazata	3,46	9,25	3,35

Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó ágazatok adózás előtti eredménye úgy jött létre, hogy a gazdálkodó szervezetek 60,9%-a 121,1 milliárd Ft nyereséget realizált, 1,8%-a nullával, 37,3%-a viszont 36,1 milliárd Ft-os veszteséggel zárt. A nyereség összege 13,6%-kal, a veszteségé 9,6%-kal nőtt. A nyereséges szervezetekben a saját tőke egységére jutó eredmény 23,10%, az árbevétel-arányos eredmény 6,24% volt, 9,44, illetve 2,54 százalékponttal haladta meg az élelmiszeripar átlagát. A veszteséges vállalkozások a jegyzett tőke 24,7%-át, a saját tőkének viszont csak 15,6%-át birtokolták, amely arra utal, hogy az alapítók által rendelkezésre bocsátott vagyon jelentős részét felélték az évek folyamán.

² Itt és a továbbiakban az összes adatot szolgáltató vállalkozás adatai.

Az árbevétel-arányos adózás előtti eredmény az 1-9 fős vállalkozásokban lényegesen nagyobb az élelmiszeripar átlagánál. Ennek azonban csak 40,3%-a származott az adott csoportba tartozó vállalkozásokban megtermelt üzemi eredményből, 51%-a pénzügyi műveletek hozadéka, amely arra utal, hogy vagyongazdálkodók vannak a csoportban. A 10-499 fő közötti létszámú vállalkozások eredményességi mutatói – a korábbi évekhez hasonlóan – a létszám növekedésével folyamatosan javultak, az 500 főnél többet foglalkoztatók jövedelmezősége viszont most sem érte el az élelmiszeripar átlagát. Ez 44 vállalkozást érint és nagyobb részüknél elsősorban tevékenységük jellegével, annak alacsonyabb jövedelmezőségével függ össze (hús-, baromfi-, gyümölcs-zöldség-, tejfeldolgozás, cukorgyártás). Ezek a vállalatok realizálták a nettó árbevétel 45%-át, az export árbevétel közel felét és a jegyzett tőke 69,7%-a külföldiek tulajdonában volt.

Most először rendelkezünk olyan csoportosítással, amelyben a vállalkozások nagyságát több tényező figyelembevételével határozták meg. Ebből kitűnik, hogy az élelmiszerek, italok és dohánytermékek termelésével foglalkozó kettős könyvelést vezető vállalkozások 60%-a mikrovállalkozás. Ezek a vállalkozások a saját tőkének mindössze 3,6%-át birtokolták, a létszám 4%-át foglalkoztatták, az árbevétel 2,8%-át, az adózás előtti eredménynek 5,0%-át realizálták. Az üzemi tevékenység ráfordításarányos eredménye ebben a körben a legkisebb; 63,5%-a az élelmiszeripar átlagának, viszont az adózás előtti eredmény árbevételükhöz és saját tőkéhez viszonyított nagysága 1,8, illetve 1,4-szerese annak. Ebben elsősorban annak van szerepe, hogy egy részük nem hagyományos termelő tevékenységet folytat. Erre utal, hogy a csoport adózás előtti eredményének 52%-a pénzügyi műveletek nyereségéből származik. Minden más nagyságcsoportban ez az eredménykategória veszteséget mutat.

A kisvállalkozások száma 835; arányuk az élelmiszeripari vállalkozásokból 26% volt. Az értékesítés nettó árbevételéből 8,0%-kal részesedtek, amelyet a létszám 14,9%-ával, a saját vagyon 6,8%-ával állítottak elő. Az adózás előtti eredményből 5,3%-kal részesedtek.

A mikro- és kisvállalkozásokban a belföldi magántulajdon aránya 44-48%, a külföldi tulajdoné 26-27% volt.

Mint látható, az élelmiszeripar teljesítményét, eredményességét nagy számuk ellenére nem a mikro- és kisvállalkozások határozzák meg, hisz részarányuk a vagyontól, árbevételből és az eredményből mindössze 10-11% között van. A foglalkoztatásban már jelentősebb a szerepük; a létszám közel 20%-ának biztosítanak munkát. Valószínű, hogy egyes szakágazatokban a belföldi ellátásban is meghatározók (pl. kenyér, tésztafélék stb. gyártása).

A 270 középvállalkozás jövedelmezőségi mutatói hasonlóak a 175 nagyvállalatéhoz. Utóbbiak 73%-kal részesednek az élelmiszeripar árbevételéből és 76%-kal adózás előtti eredményéből. Az export árbevételnek 81,8%-a itt jelent meg. A nagyvállalatokban a külföldi tulajdon aránya 71,7% volt, a többi nagyságcsoportban ugyanez az arány 22-27% között van.

A jövedelmezőség alakulásában a tulajdonszerkezetnél és a vállalati méretnél is fontosabb azonban, hogy az adott vállalkozás milyen tevékenységet végez. A baromfifeldolgozásban például vannak kis- és óriásvállalkozások, belföldi és többségi külföldi tulajdonban levők egyaránt. A szakágazat a bel- és külföldi piacok telítettsége miatt több év óta értékesítési gondokkal küzd, kibocsátási árait nem tudja a költségek által indokolt mértékben növelni, így termelése veszteséges. A 2001-ben nem veszteséges szakágazatok közül visszatérő értékesítési és jövedelmezőségi gondok vannak a húsfeldolgozásban, a cukorgyártásban, az export lehetőségektől erősen függő gyümölcs- és zöldségfeldolgozásban is. A nyereséges szakágazatok jelentős részében alacsony a jövedelmezőség.

Az adózás előtti eredmény alakulásában a szakágazatok között 2001-ben jelentős különbségek voltak. Az előző évhez képest 2-ről 4-re nőtt a veszteséges szakágazatok száma; a baromfifeldolgozás és tartósítás, a halfeldolgozás, a tartósított lisztesáru-gyártás és az üdítőital-gyártás is veszteséggel zárt. Ezen kívül romlott az eredmény a hús- baromfihúskészítmény-gyártás, a gyümölcs- és zöldségfeldolgozás, a tésztafélék gyártása, a máshova nem sorolt élelmiszerek gyártása, és a szeszipar szakágazatokban is.

A többi szakágazatban eredményjavulásról tanúskodnak az adatok.

A jövedelmezőség mutatóiban a szakágazatok között nagy különbségek vannak; a 100 Ft árbevételre jutó adózás előtti eredmény – 5,62 (tartósított lisztesáru-gyártás)+ 37,20 (keményítőgyártás) között szóródik.

A nyereséges ágazatok közül nem éri el a 3%-ot sem az árbevétel 100 Ft-jára jutó adózás előtti eredmény a húsfeldolgozás, tartósítás, a hús-baromfihúskészítmény-gyártás, a tejfeldolgozás, a malomipari termékek gyártása, az édességek gyártása szakágazatokban. Ugyanez a helyzet a ráfordítások hozadéka tekintetében is.

Az eredmény alakulását hosszabb időszakra vizsgálva megállapítható, hogy az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó huszonegy szakágazat közül az elmúlt öt évben:

- kilenc szakágazat volt minden évben nyereséges, ezen belül azonban csak a keményítő gyártásban volt folyamatos az eredmény javulása,
- veszteséges volt
 - négy évben a baromfifeldolgozás,
 - három évben a cukorgyártás, az üdítőital-gyártás,
 - két évben a tejfeldolgozás, a malomipari termékek gyártása, a boripar,
 - egy évben a hús-, a hal-, a gyümölcs- és zöldségfeldolgozás, a növényolaj-gyártás, a tartósított lisztesáru-gyártás, és a tésztafélék gyártása.

MELLÉKLETEK

Mellékletek jegyzéke

1. melléklet	A gazdasági ágak vállalkozásainak főbb összehasonlító pénzügyi adatai 2001-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezető)	23
2. melléklet	A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat kettős és egyszeres könyvelést vezető vállalkozásainak főbb pénzügyi adatai folyó áron.....	24
3. melléklet	A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat	25
4. melléklet	A kettős könyvelést vezető vállalkozások bevételei és ráfordításai. Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat	26
5. melléklet	A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménye a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat ágazatban	27
6. melléklet	A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat gazdálkodó szervezeteinek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezető)	28
7. melléklet	A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és a halászat gazdálkodó szervezeteinek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezető) (folytatás)	29
8. melléklet	Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó kettős és egyszeres könyvelést vezető vállalkozások főbb pénzügyi adatai, folyó áron	30
9. melléklet	A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai Élelmiszerek, italok, dohánytermékek gyártása	31
10. melléklet	A kettős könyvelést vezető vállalkozások bevételei és ráfordításai. Élelmiszerek, italok, dohánytermékek gyártása	32
11. melléklet	A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménye Élelmiszerek, italok, dohánytermékek gyártása	33
12. melléklet	Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó gazdálkodó szervezetek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezető)	34
13. melléklet	Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó gazdálkodó szervezetek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezető) (folytatás)	35
14. melléklet	Az élelmiszeripar adózás előtti eredménye és a jövedelmezőség főbb mutatói szakágazatonként az összes vállalkozásban.....	36

1. melléklet

**A gazdasági ágak vállalkozásainak főbb összehasonlító pénzügyi adatai^{1/}
2001-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezetőik)**

Megnevezés	Mező- gazdaság, vad- gazdál- kodás és halászat	Erdő- gazdál- kodás	Élelmi- szerek, italok és dohány- termékek gyártása	Egyéb ipar	Egyéb	Összes ^{2/}	
					gazdasági tevékenység		
Gazdálkodó szervezetek							
Száma	7124	837	3202	21620	127651	160434	
Ebből nyereségek aránya, %	59,7	53,6	60,9	63,0	57,9	58,7	
Eszközállomány és idegen forrása							
Eszközállomány, millió Ft	1001701	70408	1478820	9943742	15573335	28068006	
Kötelezettség az eszközállomány %-ában	46,9	27,3	54,4	45,1	57,3	52,3	
Bevételek, ráfordítások, millió Ft							
Nettó árbevétel	948151	64276	2294160	13126721	19276424	35709732	
Ráfordítások összesen	1103023	74070	2386374	13539737	20093440	37196644	
Ebből: üzemi tevékenység ráfordításai	1055425	72836	2321349	13118445	19391550	35959605	
bankköltség és fizetett kamatok	33615	875	36044	134354	338890	543778	
Bankköltség és fizetett kamatok az összes ráfordítás %-ában	3,0	1,2	1,5	1,0	1,7	1,5	
Az eredmény, millió Ft							
Az adózás előtti nyereség	59004	3079	121141	782408	1092007	2057639	
veszteség	-22095	-710	-36147	-328828	-406151	-793931	
eredmény	36909	2369	84994	453580	685856	1263708	
Üzemi tevékenység nyeresége	75242	3155	133797	731403	1084457	2028054	
vesztesége	-19269	-699	-30779	-245893	-357132	-653772	
eredménye	55973	2456	103018	485510	727325	1374282	
100 Ft veszteségre jutó nyereség, Ft							
Az adózás előtti eredményből	267,05	433,66	335,13	237,94	268,87	259,17	
Az üzemi tevékenység eredményéből	390,48	456,08	434,70	297,44	303,66	310,31	
100 Ft-ra jutó adózás előtti eredmény, Ft							
Az árbevételre	számítva	3,89	3,69	3,70	3,46	3,56	3,54
Az összes ráfordításra		3,35	3,20	3,56	3,35	3,41	3,40
A saját tőkére		7,29	4,90	13,66	9,25	11,59	10,53
Az összes eszközértékre		3,68	3,36	5,75	4,56	4,40	4,50

^{1/} Összes adatot szolgáltató vállalkozás adatai alapján

^{2/} Pénzügyi tevékenység, oktatás, egészségügy és egyéb közösségi, társadalmi szolgáltatás nélkül

2. melléklet

A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat kettős és egyszeres könyvelést vezető vállalkozásainak főbb pénzügyi adatai folyó áron

(millió Ft)

Megnevezés	2001-ben adatot szolgáltató				Ebből: egyszeres könyvelést vezető	
	összes vállalkozás	összehasonlítható vállalatok			összes vállalkozás aránya %	2001. évi adata a 2000. évi %-ában ^{1/}
		2001.	2000.	2001. évi adata a jelenlegi módszer szerint		
Vállalkozások						
Száma	10067	8816	8816	100,0	29,2	100,0
Eszközállomány és forrásai						
Befektetett eszközök	517327	487257	429902	113,3	2,4	128,6
Forgóeszközök	499177	467723	419117	111,6	1,8	123,3
Eszközök összesen	1023180	961207	854193	112,5	2,1	126,4
Saját tőke	512564	483904	423975	114,1	1,2	134,5
Összes kötelezettség	485741	453971	412398	110,1	3,2	123,8
Bevételek és ráfordítások						
Bevételek összesen	1172448	1110001	904085	122,8	2,7	119,0
Ráfordítások összesen	1133644	1074475	892522	120,4	2,7	123,1
Ebből:						
anyagjellegű ráfordítások	814827	768691	636638	120,7	2,7	123,4
személyi jellegű ráfordítások	142742	136011	118622	114,7	2,0	117,6
egyéb ráfordítások	176075	169773	137262	123,7	3,2	124,3
Eredmény						
Adózás előtti nyereség	61929	57756	35591	162,3	4,7	94,2
veszteség	-23735	-22624	-25369	89,2	6,9	140,8
eredmény	38194	35132	10222	343,7	3,4	65,6
Fizetendő adó	6156	5755	4037	142,6	4,3	94,8
Adózás utáni nyereség	55620	51846	30328	171,0	4,5	91,4
veszteség	-23460	-22354	-25310	88,3	5,7	127,3
eredmény	32160	29492	5018	587,7	3,6	67,8

^{1/} Összehasonlítható vállalkozások adatai alapján

3. melléklet

**A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat**

Megnevezés	2001-ben adatot szolgáltató				
	Összes vállalkozás	Összehasonlítható vállalkozások			
		2001. évi adata	2000. évi adata		2001. évi a 2000. évi %-ában
			jelenlegi módszer szerint	korábbi	
Vállalkozások száma					
Összesen	7124	5965	5965	5965	100,0
Eszközállomány folyóáron, millió Ft					
Befektetett eszközök	504672	474889	420286	388814	113,0
Ebből: immateriális javak	4650	4421	3093	3430	142,9
tárgyi eszközök	462279	435290	384221	351451	113,3
befektetett pénzügyi eszközök	37743	35178	32972	33933	106,7
Forgóeszközök	490353	459059	412092	471466	111,4
Ebből: készletek	252096	236603	215768	264308	109,7
követelések	147538	138302	120386	129027	114,9
értékpapírok	19061	18231	18281	19268	99,7
pénzeszközök	71658	65923	57657	58863	114,3
Aktív időbeni elhatárolások	6675	6227	5174	5513	120,4
Eszközök összesen	1001701	940175	837552	865792	112,3
Az eszközállomány forrásai folyó áron, millió Ft					
Saját tőke	506579	478009	419593	431326	113,9
Ebből: jegyzett tőke	273516	253964	252180	259889	100,7
jegyzett, be nem fizetett tőke	-1958	-1715	-1947	-1989	88,1
tőketartalék	111010	106986	97551	102930	109,7
eredménytartalék	44638	44032	51134	51606	86,1
egyéb tartalékok	53804	51332	19536	17606	262,8
mérleg szerinti eredmény	25569	23410	1139	1284	20,5-szeres
Céltartalék	1396	1313	2006	8077	65,5
Hosszú lejáratú kötelezettség	124873	115718	113668	120592	101,8
Hátrasorolt kötelezettségek*	9312	8570	5615	..	152,6
Rövid lejáratú kötelezettségek	336071	314554	280896	289375	112,0
Összes kötelezettségek	470256	438842	400179	409967	109,7
Passzív időbeni elhatárolások	23470	22011	15774	16424	139,5
Források összesen	1001701	940175	837552	865792	112,3
Kötelezettségek az eszközök %-ában	46,9	46,7	47,8	47,4	97,7
Likviditási mutató ^{1/}	145,9	145,9	146,7	162,9	99,5

* Számított adat

.. = nincs adat

^{1/} Forgóeszközök a rövidlejáratú kötelezettségek %-ában

4. melléklet

A kettős könyvelést vezető vállalkozások bevételei és ráfordításai
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat

(folyóáron, millió Ft)

Megnevezés	Összes vállalkozás	Összehasonlítható vállalkozások			
		2001. évi adata	2000. évi adata		2001. évi a 2000. évi %-ában
			jelenlegi módszer szerint	korábbi	
Bevételek					
Nettó árbevétel	948151	897954	740713	777567	121,2
Ebből: export árbevétel	64917	63804	53167	54265	120,0
Egyéb bevételek	94537	89561	67399	66232	132,9
Ebből: visszafizetés nélkül kapott támogatás	33211	31554	33288	33288	94,8
Aktivált saját teljesítmény	69269	63855	42643	40823	149,7
Üzemi tevékenység bevételei összesen	1111957	1051370	850755	884622	123,6
Pénzügyi műveletek bevételei	13567	13250	13066	13430	101,4
Ebből: kamatbevételek	5568	5366	6125	6125	87,6
kapott osztalék, részesedés	1486	1453	1644	1644	88,4
Rendkívüli bevételek	15024	14303	14158	19023	101,0
Bevételek összesen	1140548	1078923	877979	917075	122,9
Ráfordítások					
Anyagjellegű ráfordítások	792725	747222	619245	660569	120,7
Ebből: anyagköltség	445306	420333	343745	362031	122,3
eladott áruk beszerzési értéke	204148	192328	178311	178311	107,9
Személyi jellegű ráfordítások	139858	133167	116204	117860	114,6
Ebből: bérköltség	88761	84551	71522	75245	118,2
egyéb személyi jellegű kifizetés	13477	12792	12781	12781	100,1
bérbírálatok	37620	35824	31901	29834	112,3
Értékcsökkenési leírás	53643	51789	35832	36855	144,5
Egyéb ráfordítások	69199	66399	47011	36473	141,2
Üzemi tevékenység ráfordításai összesen	1055425	998577	818292	851757	122,0
Pénzügyi műveletek ráfordításai	39360	37973	37856	38782	100,3
Ebből: kamat, kamatjellegű ráfordítás	30745	29455	31501	31501	93,5
Rendkívüli ráfordítások	8238	8062	12114	18192	66,6
Ráfordítások összesen	1103023	1044612	868262	908731	120,3

5. melléklet

**A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménye a mezőgazdaság,
vadgazdálkodás és halászat ágazatban**

(millió Ft)

Megnevezés	Összes vállalkozás ^{1/}		Tárgy- és bázis időszakban is működő vállalkozások		
	2000.	2001.	2000. évben		2001. évben
	évben		korábbi	jelenlegi	
			módszer szerint		
Üzemi tevékenység					
nyeresége	54117	75242	49336	48415	70607
vesztesége	-20789	-19269	-16471	-16536	-18142
eredménye	33328	55972	32865	31879	52465
Pénzügyi műveletek					
nyeresége	2895	2182	2662	2723	2115
vesztesége	-30603	-27980	-28014	-27513	-26838
eredménye	-27708	-25798	-25352	-24790	-24723
Szokásos vállalkozási eredmény	5620	30174	7513	7089	27741
Rendkívüli					
nyereség	9667	9306	8289	6640	8683
veszteség	-8769	-2521	-7458	-4596	-2442
eredmény	898	6785	831	2044	6241
Adózás előtti					
nyereség	37133	59004	32580	32580	54919
veszteség	-30501	-22095	-24222	-24222	-21009
eredmény	6532	36909	8358	8358	33910
Fizetendő adó	4260	5893	3816	3816	5498
Adózás utáni					
nyereség	32814	53130	28805	28805	49432
veszteség	-30543	-22114	-24262	-24262	-21020
eredmény	2271	31016	4543	4543	28412
Mérleg szerinti					
nyereség	27938	47538	25523	24634	44289
veszteség	-30504	-21969	-24239	-23495	-20879
eredmény	-2566	25569	1284	1139	23410

^{1/} Az adott évben működő összes vállalkozás adatai az adott évi módszer szerint

6. melléklet

**A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat gazdálkodó szervezeteinek főbb
pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron^{1/}
(kettős könyvelést vezetőik)**

Megnevezés	Vállal- kozások száma	Érté- kesítés nettó ár- bevétele	Adózás előtti			Saját tőke	
			Nyere- ség	Veszte- ség	Ered- mény		
millió Ft							
Az adózás előtti eredmény jellege szerint							
Nyereséges	4256	823475	59004	-	59004	439344	
Veszteséges	2713	123389	-	22095	-22095	66850	
0 eredményű	155	1287	-	-	-	385	
Összesen	7124	948151	59004	22095	36909	506579	
A foglalkoztatottak száma szerint							
0 létszám	1937	30517	2205	2480	-275	18551	
1-9	fő közötti létszám	3295	143198	10046	6985	53213	
10-49		1330	284662	19053	7239	133802	
50-249		529	373844	23615	4794	18821	222637
250-499		21	38823	2027	597	1430	31264
500 fő és nagyobb		12	77107	2058	0	2058	47112
Összesen		7124	948151	59004	22095	36909	506579
Gazdálkodási forma szerint							
Kft.	4581	473550	35117	10338	24779	198307	
Rt.	277	252723	12366	2044	10322	174632	
Szövetkezet	1417	192575	9450	8534	916	125699	
Non profit szervezet	38	537	44	14	30	..	
Egyéb	811	28766	2027	1165	862	7940	
Összesen	7124	948151	59004	22095	36909	506579	
A vállalkozások nagysága szerint							
Mikrovállalkozások	5183	167283	11893	9366	2527	67970	
Kisvállalkozások	1263	239416	16674	6912	9762	120055	
Középvállalkozások	499	348645	21219	4195	17024	200534	
Egyéb vállalkozások	179	192807	9218	1622	7596	118020	
Összesen	7124	948151	59004	22095	36909	506579	

^{1/} Az összes adatot szolgáltató vállalkozás adatai alapján

7. melléklet

**A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat gazdálkodó szervezeteinek főbb
pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron
(kettős könyvelést vezetőik)
(folytatás)**

Megnevezés	Jegyzett tőke, millió Ft	Ebből		Ár- bevétel	Saját tőke	Az üzemi tevé- kenység ráfordít- ás- arányos ered- ménye, %
		belföldi magán	külföldi			
		tulajdon aránya, %		arányos adózás előtti eredmény, %		
Az adózás előtti eredmény jellege szerint						
Nyereséges	195982	55,3	6,2	7,17	13,43	8,17
Veszteséges	75620	51,6	13,8	-17,91	-33,05	-10,02
0 eredményű	1914	20,0	76,9	0,00	0,00	-0,12
Összesen	273516	54,0	8,8	3,89	7,29	5,36
A foglalkoztatottak száma szerint						
0 létszám	19645	45,4	20,8	-0,90	-1,48	1,35
1-9	fő közötti létszám	31034	61,8	14,2	2,14	2,92
10-49		68409	53,6	13,9	4,15	5,45
50-249		111955	64,9	5,5	5,03	6,63
250-499		16366	26,9	-	3,68	4,57
500 fő és nagyobb	26107	22,6	-	2,67	4,37	4,55
Összesen	273516	54,0	8,8	3,89	7,29	5,36
Gazdálkodási forma szerint						
Kft.	78967	47,5	21,7	5,23	12,50	6,61
Rt.	98790	46,7	5,7	4,08	5,91	5,81
Szövetkezet	91702	68,9	0,1	0,48	0,73	2,02
Non profit szervezet	5,59
Egyéb	4057	22,6	28,8	3,00	10,86	3,06
Összesen	273516	54,0	8,8	3,89	7,29	5,36
A vállalkozások nagysága szerint						
Mikrovállalkozások	48904	56,0	17,4	1,51	3,72	2,85
Kisvállalkozások	63311	55,1	13,3	4,08	8,13	5,30
Középvállalkozások	102266	69,5	4,1	4,88	8,49	6,64
Egyéb vállalkozások	59035	24,4	5,2	3,94	6,44	5,23
Összesen	273516	54,0	8,8	3,89	7,29	5,36

8. melléklet

Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó, kettős és egyszeres könyvelést vezető vállalkozások főbb pénzügyi adatai folyó áron

(millió Ft)

Megnevezés	2001-ben adatot szolgáltató				Ebből: egyszeres könyvelést vezető	
	összes vállalkozás	összehasonlítható vállalatok			összes vállalkozás aránya %	2001. évi adata a 2000. évi %-ában ^{1/}
		2001.	2000.	2001. évi adata a 2000. évi %-ában		
	évi adata a jelenlegi módszer szerint					
Vállalkozások						
Száma	4032	3580	3580	100,0	20,6	100,0
Eszközállomány és forrásai						
Befektetett eszközök	614963	607895	512161	118,7	0,4	123,3
Forgóeszközök	856075	846035	650788	130,0	0,3	121,9
Eszközök összesen	1483923	1466737	1174619	124,9	0,3	122,6
Saját tőke	622867	618811	520939	118,8	0,1	123,7
Összes kötelezettség	809687	797278	621908	128,2	0,6	122,7
Bevételek és ráfordítások						
Bevételek összesen	2485453	2464454	2047552	120,4	0,6	129,9
Ráfordítások összesen	2400257	2379364	1971262	120,7	0,6	131,3
Ebből:						
anyagjellegű ráfordítások	1766922	1749910	1431809	122,2	0,6	129,9
személyi jellegű ráfordítások	215498	213554	176656	120,9	0,7	144,7
egyéb ráfordítások	417837	415900	362797	114,6	0,4	129,8
Eredmény						
Adózás előtti nyereség	121854	121049	104708	115,6	0,6	95,7
veszteség	-36650	-35954	-28411	126,5	1,4	109,7
eredmény	85204	85095	76297	111,5	0,2	73,2
Fizetendő adó	13321	13216	10112	130,7	0,6	124,1
Adózás utáni nyereség	108543	107840	94615	114,0	0,6	93,1
veszteség	-36665	-35966	-28429	126,5	1,4	110,6
eredmény	71878	71874	66186	108,6	0,2	58,1

^{1/}Összehasonlítható vállalkozások adatai alapján

9. melléklet

A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai
Élelmiszerek, italok, dohánytermékek gyártása

Megnevezés	2001-ben adatot szolgáltató				
	Összes vállalkozás	Összehasonlítható vállalkozások			2001. évi a 2000. évi %-ában
		2001. évi adata	2000. évi adata		
			jelenlegi módszer szerint	korábbi	
Vállalkozások száma					
Összesen	3202	2770	2770	2770	100,0
Eszközállomány folyóáron, millió Ft					
Befektetett eszközök	612361	605317	510070	543582	118,7
Ebből: immateriális javak	19916	19696	20468	21051	96,2
tárgyi eszközök	533604	526943	447644	471840	117,7
befektetett pénzügyi eszközök	58841	58678	41958	50691	139,8
Forgóeszközök	853574	843557	648755	701574	130,0
Ebből: készletek	316984	313107	263958	283171	118,6
követelések	446303	441621	313715	354746	140,8
értékpapírok	31886	31845	29457	20434	108,1
pénzeszközök	58401	56984	41625	43223	136,9
Aktív időbeni elhatárolások	12885	12808	11670	13282	109,8
Eszközök összesen	1478820	1461682	1170495	1258438	124,9
Az eszközállomány forrásai folyó áron, millió Ft					
Saját tőke	622406	618346	520563	568032	118,8
Ebből: jegyzett tőke	354363	351442	325743	351401	107,9
jegyzett, be nem fizetett tőke	-235	-127	-667	-678	19,0
tőketartalék	77529	76490	66991	71384	114,2
eredménytartalék	101690	101636	52890	74914	192,2
egyéb tartalékok	65829	65669	40159	37592	163,5
mérleg szerinti eredmény	23230	23236	35447	33419	65,6
Céltartalék	12415	12096	5630	19922	214,8
Hosszú lejáratú kötelezettség	92663	90487	76988	83236	117,5
Hátrasorolt kötelezettségek*	5159	4944	3932	..	125,7
Rövid lejáratú kötelezettségek	707224	697258	537247	557100	129,8
Összes kötelezettségek	805046	792689	618167	640336	128,2
Passzív időbeni elhatárolások	38953	38551	26135	30147	147,5
Források összesen	1478820	1461682	1170495	1258438	124,9
Kötelezettségek az eszközök %-ában	54,4	54,2	52,8	50,9	102,7
Likviditási mutató ^{1/}	120,7	121,0	120,8	125,9	100,2

* Számított adat

.. = nincs adat

^{1/} Forgóeszközök a rövidlejáratú kötelezettségek %-ában

10. melléklet

A kettős könyvelést vezető vállalkozások bevételei és ráfordításai
Élelmiszerek, italok, dohánytermékek gyártása

(folyóáron, millió Ft)

Megnevezés	2001-ben adatot szolgáltató				
	Összes vállalkozás	Összehasonlítható vállalkozások			
		2001. évi adata	2000. évi adata		2001. évi a 2000. évi %-ában
			jelenlegi módszer szerint	korábbi	
Bevételek					
Nettó árbevétel	2294160	2276242	1880477	1805825	121,0
Ebből: export árbevétel	417055	414856	348663	352391	119,0
Egyéb bevételek	84725	83782	80309	95665	104,3
Ebből: visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás	21592	21455	36836	36836	58,2
Aktivált saját teljesítmény	45481	43798	25675	28674	170,6
Üzemi tevékenység bevételei összesen	2424366	2403822	1986461	1930164	121,0
Pénzügyi műveletek bevételei	33046	32896	19659	17233	167,3
Ebből: kamatbevételek	10470	10444	6875	6875	151,9
kapott osztalék, részesedés	4984	4984	4698	4698	106,1
Rendkívüli bevételek	13945	13724	30649	34949	44,8
Bevételek összesen	2471357	2450442	2036769	1982346	120,3
Ráfordítások					
Anyagjellegű ráfordítások	1756072	1739130	1423508	1517566	122,2
Ebből: anyagköltség	1183592	1171378	948492	996425	123,5
eladott áruk beszerzési értéke	275824	273167	262510	262510	104,1
Személyi jellegű ráfordítások	213975	212040	175610	182126	120,7
Ebből: bérköltség	137107	135840	108835	117552	124,8
egyéb személyi jellegű kifizetés	20649	20531	19291	19291	106,4
bérjárulékok	56219	55669	47484	45283	117,2
Értékcsökkenési leírás	64810	64464	54232	58204	118,9
Egyéb ráfordítások	286492	285346	239759	79474	119,0
Üzemi tevékenység ráfordításai összesen	2321349	2300980	1893109	1837370	121,5
Pénzügyi műveletek ráfordításai	53239	52826	43717	38477	120,8
Ebből: kamat, kamatjellegű ráfordítás	32778	32539	30466	30466	106,8
Rendkívüli ráfordítások	11787	11760	23930	30471	49,1
Ráfordítások összesen	2386375	2365566	1960756	1906318	120,6

11. melléklet

A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménye
Élelmiszerek, italok, dohánytermékek gyártása

(millió Ft)

Megnevezés	Összes vállalkozás ^{1/}		Tárgy- és bázis időszakban is működő vállalkozások		
	2000.	2001.	2000. évben		2001. évben
	évben		korábbi	jelenlegi	
			módszer szerint		
Üzemi tevékenység					
nyeresége	115279	133797	113637	110881	132911
vesztesége	-25090	-30779	-20844	-17529	-30069
eredménye	90189	103018	92793	93352	102842
Pénzügyi műveletek					
nyeresége	7072	10337	6596	6018	10326
vesztesége	-28955	-30530	-27840	-30076	-30256
eredménye	-21883	-20193	-21244	-24058	-19930
Szokásos vállalkozási eredmény	68306	82824	71550	69294	82912
Rendkívüli					
nyereség	14105	7534	12895	12710	7330
veszteség	-8761	-5376	-8417	-5991	-5366
eredmény	5344	2158	4478	6719	1964
Adózás előtti					
nyereség	106617	121141	103972	103972	120345
veszteség	-32982	-36147	-27959	-27959	-35458
eredmény	73635	84994	76013	76013	84887
Fizetendő adó	10306	13247	10054	10054	13144
Adózás utáni					
nyereség	96329	107904	93937	93937	107209
veszteség	-33000	-36158	-27978	-27978	-35467
eredmény	63329	71746	65959	65959	71742
Mérleg szerinti					
nyereség	62582	59889	61309	58530	59204
veszteség	-32914	-36659	-27890	-23083	-35968
eredmény	29668	23230	33419	35447	23236

^{1/} Az adott évben működő összes vállalkozás adatai az adott évi módszer szerint

12. melléklet

**Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó gazdálkodó szervezetek
főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron
(kettős könyvelést vezetőik)**

Megnevezés	Vállal- kozások száma	Értékesítés nettó árbevétele	Adózás előtti			Saját tőke	
			nyereség	veszteség	eredmény		
millió Ft							
Az adózás előtti eredmény jellege szerint							
Nyereséges	1950	1942321	121141	-	121141	524518	
Veszteséges	1193	351316	-	36147	-36147	97243	
0 eredményű	59	523	-	-	-	645	
Összesen	3202	2294160	121141	36147	84994	622406	
A foglalkoztatottak száma szerint							
0 létszám	566	10176	821	1830	-1009	4888	
1-9	1370	65526	8268	2484	5784	21421	
10-49	fő közötti létszám	873	249388	12298	3906	8392	66656
50-249		294	502817	31022	5875	25147	145847
250-499		55	431522	29846	3787	26059	128706
500 fő és nagyobb		44	1034731	38886	18265	20621	254888
Összesen	3202	2294160	121141	36147	84994	622406	
Gazdálkodási forma szerint							
Kft.	2499	1111276	68805	16092	52713	268567	
Rt.	190	1137930	49920	19643	30277	338103	
Szövetkezet	95	15208	861	-75	786	6487	
Non profit szervezet	-	-	-	-	-	-	
Egyéb	418	29746	1555	337	1218	9249	
Összesen	3202	2294160	121141	36147	84994	622406	
A vállalkozások nagysága szerint							
Mikrovállalkozások	1922	65337	8537	4302	4235	22593	
Kisvállalkozások	835	184574	8050	3516	4534	42101	
Középvállalkozások	270	362992	16764	4857	11907	89865	
Egyéb vállalkozások	175	1681257	87790	23472	64318	467847	
Összesen	3202	2294160	121141	36147	84994	622406	

13. melléklet

**Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó gazdálkodó szervezetek
főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2001-ben, folyó áron
(kettős könyvelést vezetőik)
(folytatás)**

Megnevezés	Jegyzett tőke, millió Ft	Ebből		Árbevétel	Saját tőke	Az üzemi tevékenység ráfordítás arányos eredménye, %
		belföldi magán	külföldi			
		tulajdon aránya, %		arányos adózás előtti eredmény, %		
Az adózás előtti eredmény jellege szerint						
Nyereséges	266545	12,4	62,7	6,24	23,10	6,82
Veszteséges	87638	10,0	55,1	-10,29	-37,17	-6,78
0 eredményű	179	49,0	21,2	-	-	2,21
Összesen	354363	11,8	60,8	3,70	13,66	4,44
A foglalkoztatottak száma szerint						
0 létszám	4182	41,3	16,2	-9,91	-20,64	1,25
1-9	fő közötti létszám	16691	44,7	27,8	8,83	3,40
10-49		33712	30,8	52,1	3,37	4,15
50-249		73087	17,8	51,0	5,00	5,84
250-499		77153	6,7	66,2	6,04	7,91
500 fő és nagyobb	149538	2,8	69,7	1,99	8,09	2,55
Összesen	354363	11,8	60,8	3,70	13,66	4,44
Gazdálkodási forma szerint						
Kft.	146670	15,2	68,1	4,74	19,63	5,06
Rt.	197611	8,7	55,2	2,67	8,95	3,82
Szövetkezet	2779	74,0	0,0	5,17	12,12	5,77
Non profit szervezet	-	-	-	-	-	-
Egyéb	7303	6,1	89,1	4,09	13,17	5,04
Összesen	354363	11,8	60,8	3,70	13,66	4,44
A vállalkozások nagysága szerint						
Mikrovállalkozások	20405	44,0	25,9	6,48	18,74	2,70
Kisvállalkozások	19498	47,5	26,9	2,46	10,77	3,01
Középvállalkozások	41668	28,3	22,2	3,28	13,25	4,70
Egyéb vállalkozások	272792	4,4	71,7	3,82	13,75	4,61
Összesen	354363	11,8	60,8	3,70	13,66	4,44

14. melléklet

**Az élelmiszeripar adózás előtti eredménye és a jövedelmezőség főbb mutatói
szakágazatonként az összes vállalkozásban**

Megnevezés	Adózás előtti eredmény			Árbevétel	Költség, ráfordítás	Saját tőke
	2000. évben	2001. évben	javulás+ romlás-			
	millió Ft-ban			2001. évben		
Húsfeldolgozás, -tartósítás	2977	6684	3707	2,29	2,16	10,32
Baromfi-hús feldolgozása, tartósítása	5820	-3191	-9011	-1,33	-1,18	-6,99
Hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása	2766	2023	-743	2,31	2,18	9,91
Húsfeldolgozás	11562	5516	-6046	0,89	0,82	4,21
Halfeldolgozás	27	-28	-55	-1,61	-1,43	-8,73
Gyümölcs- és zöldségfeldolgozás	7784	7581	-203	4,29	3,94	11,55
Növényi, állati olaj gyártása	-3105	5381	8486	11,83	13,91	26,89
Tejfeldolgozás	5619	6480	861	2,94	2,76	19,01
Malomipari termékek	1824	2933	1109	2,49	2,42	8,24
Keményítő gyártása	9324	11266	1942	37,20	48,17	104,31
Malomipari termékek, keményítő gyártás	11148	14199	3051	9,60	9,82	30,61
Takarmány gyártása	6127	7385	1258	4,34	4,37	19,69
Kenyér, friss tésztaféle gyártása	832	4443	3611	4,87	4,89	20,18
Tartósított lisztes áru gyártása	1843	-1427	-3270	-5,62	-5,15	-10,69
Cukorgyártás	977	5308	4331	7,43	6,52	16,34
Édesség gyártása	1087	1737	650	1,67	1,63	5,99
Tésztafélék gyártása	1039	910	-129	5,33	5,38	14,76
Máshova nem sorolt egyéb élelmiszerek gyártása	6059	3785	-2274	6,45	6,58	16,52
Egyéb élelmiszerek gyártása	11837	14755	2918	4,02	3,87	11,72
Desztillált szeszital, etilalkohol gyártása	4176	3305	-871	5,53	5,51	21,23
Bor-, gyümölcsbortermelés, erjesztett ital gyártása	1338	2228	890	4,06	3,66	6,91
Sör-, malátagyártás	6878	9373	2495	8,18	8,53	21,40
Üdítőitalok gyártása	-1705	-5115	-3410	-5,33	-4,65	-9,98
Italgyártás	10688	9791	-897	3,01	2,87	6,85
Dohánytermékek gyártása	12099	13934	1835	6,33	6,61	74,06
Összesen	73786	84994	11208	3,70	3,56	13,66